

T AAL & CULTUUR

[T] HET BUITENLAND & WIJ

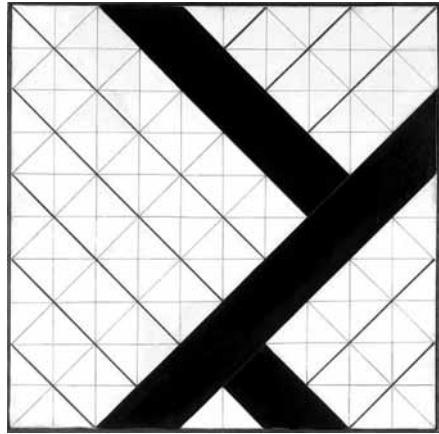
Beeldende kunst blijft een van de beste culturele exportproducten van de Lage Landen. Het volstaat de website van Codart (www.codart.nl), het internationale netwerk van curatoren van kunst uit de Lage Landen, te bekijken. Men vindt er een lange lijst met tentoonstellingen die de volgende maanden in musea over de hele wereld te bekijken zijn.

Het gaat van prenten van Rembrandt die in het voorjaar in San Diego (VS) getoond werden tot een overzicht van het werk van de renaissanceschilder Jan Gossaert in het Metropolitan Museum of Art in New York op het einde van 2010. Deze expositie verhuist daarna naar de National Gallery in Londen.

Overigens wordt onze kunst niet alleen getoond, ze wordt ook uitgebreid bestudeerd. Op het einde van 2009 creëerde Editorial Prensa Ibérica het Instituto Moll, een centrum voor het onderzoek en de studie van de schilderkunst uit Vlaanderen in Spanje. Het wordt geleid door Matias Díaz Padron, die in 1996 al een uitgebreide "catalogue raisonné" publiceerde over de zeventiende-eeuwse Vlaamse schilderkunst in het Prado. Van die volumineuze publicatie is er nu een herdruk. Begin dit jaar verscheen van dezelfde auteur een studie over Van Dyck en Spanje. Het boek bestudeert Van Dycks relatie met de Spaanse culturele wereld en meer in

het bijzonder zijn invloed op de schilders van het Spaanse hof, zoals Velazquez. Van beide boeken bestaat enkel een Spaanse editie.

Niet alleen de oude kunst uit de Lage Landen mag op internationale belangstelling rekenen. De grote Ensor-tentoonstelling in het Musée d'Orsay heeft nog maar pas zijn deuren gesloten of in Tate Modern in Londen opende een overzicht van het werk van Theo Van Doesburg. Die expositie was tot 3 januari jongstleden in Leiden te zien. Ook de hedendaagse en toegepaste kunsten krijgen veel belangstelling. Er zijn natuurlijk de *usual suspects* zoals Luc Tuymans of Marlene Dumas, die tot de internationale top behoren en elk jaar wel ergens in de wereld een tentoonstelling krijgen. Tuymans heeft dit jaar alleen al in de VS drie expo's. Maar in Parijs werd in het Institut Néerlandais en bij Galerie Anatome bijvoorbeeld ook het werk getoond van het ontwerpbureau Thonik uit Amsterdam. Thonik is een van de bekendste Nederlandse ontwerpbureaus en werkte o.a. voor Museum Boijmans van Beuningen, de architectuurbiënnale van Venetië, de openbare bibliotheek van Amsterdam, Triodos Bank, het Spiral Art Center in Tokio enz. In 2009 kreeg Thonik trouwens al een overzichtstentoonstelling in Tokio, en voor zijn werk in Venetië ontving het ontwerpbureau in datzelfde jaar een Dutch Design Award.

Contra-compositie VI van Theo van Doesburg. In het Londense Tate Modern loopt tot midden mei 2010 een expositie over de Nederlandse schilder, Foto Tate.

Ook de Nederlandstalige literatuur krijgt nogal wat belangstelling in het buitenland. Sinds 1 januari 2010 is er in Nederland een nieuwe organisatie die schrijvers en vertalers ondersteunt en de Nederlandse literatuur in het buitenland promoot: het Nederlands Letterenfonds. Echt nieuw is ze niet, want ze is ontstaan uit een fusie van het Fonds voor de Letteren en het Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds. De nieuwe organisatie zal geleid worden door Henk Pröpper. Pröpper was sinds 2003 directeur van het Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds en is voorzitter van de Stichting Internationale Culturele Activiteiten (SICA). Daarvoor leidde hij onder andere het Institut Néerlandais in Parijs. Het Nederlands Letterenfonds zal zich richten op internationaal vertaalbeleid, non-fictiebeleid (oorspronkelijk en vertaald) en nieuwe ontwikkelingen in de literatuur en het boekenvak.

An Elephant Came by is de titel van een tentoonstelling waarmee het Letterenfonds in de hele wereld aandacht wil vragen voor de kwaliteit en de diversiteit van de Nederlandse kinderboekillustratoren. De expositie was eerst te zien in de Openbare Bibliotheek Amsterdam en begon daarna een reis die haar in het voorjaar van 2010 naar Spanje zal brengen. Nadien zal ze onder andere nog te zien zijn in verschillende Mexicaanse

steden. De komende jaren staan ook China, Duitsland, Engeland, Frankrijk en enkele Oost-Europese landen op het programma. Ted van Lieshout schreef de teksten van de bijbehorende catalogus.

In het verleden heeft het Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds vaak steun gegeven aan Chinese uitgeverijen om Nederlandstalige boeken in het Chinees uit te geven. Blijkbaar was dat een lonende politiek, want volgens een eigen steekproef van het NPLPV zijn boeken van onder andere Anna Enquist en Ton Lemaire ruim in de Chinese boekhandel beschikbaar. Van Couperus' *Langs lijnen van geleidelijkheid* werden in Sjanghai in een maand tijd vierduizend exemplaren verkocht. China is dus ook voor de Nederlandse literatuur een interessant afzetgebied.

De neerlandici extra muros spelen een belangrijke rol in het bekendmaken van de Nederlandse literatuur in het buitenland. Op tweehonderdtwintig universitaire instellingen buiten het Nederlandse taalgebied doceren bijna zeshonderd leerkrachten Nederland. Uiteraard wordt daarbij de taal zelf aangeleerd, maar ook voor de kennis van onze cultuur en meer bepaald voor de literatuur zijn die instituten van het grootste belang. Vaak zorgen de docenten ook voor hun eigen studiemateriaal, dat meer rekening houdt met de specifieke behoeften

van het eigen publiek. Zo is onlangs het boek *Inleiding Nederlandse literatuurgeschiedenis voor internationale neerlandistiek* verschenen. Het is van de hand van Agnes Sneller en Judith Gera. Die laatste is al jaren hoofd van de afdeling Nederlands aan de Universiteit van Boedapest. In zeven chronologisch geordende hoofdstukken worden de hoogtepunten besproken uit de Nederlandse literatuur van zowel Vlaanderen als Nederland. In elk hoofdstuk is er bovendien aandacht voor de historische context. Bij een uitgeverij in Boedapest verscheen ook *Kersvers. Bloemlezing moderne Nederlandstalige poëzie*. De anthologie werd samengesteld door drie dames die al jaren als neerlandicae extra muros actief zijn aan universiteiten in Hongarije (Debrecen), Polen (Wroclaw) en Servië (Belgrado). Hun boek bevat een keuze van bijna achthonderd gedichten. Ze volgen daarbij de literaire canon, maar houden toch ook rekening met een extramuraal perspectief. De samenstellers hebben er ook naar gestreefd een zo goed mogelijk beeld te geven van het oeuvre van de gekozen dichters. Omdat het een bloemlezing is die voor buitenlandse studenten Nederlands

bestemd is, was ook de moeilijkheidsgraad van het taalgebruik bepalend bij de keuze. Daarnaast heeft uiteraard de persoonlijke smaak van de samenstellers een rol gespeeld. Alle gedichten zijn geannoteerd. Deze chronologisch geordende bloemlezing is ten slotte aangevuld met enkele thematische hoofdstukken, bijvoorbeeld over kinder- en jeugdpoëzie, kleinkunst en light verse, parodieën en persiflages, enz.

Jelica Novakovic-Lopušina, een van de drie samenstellers, publiceerde in 2008 in het tijdschrift *Erazmo* een In Memoriam Hugo Claus waarin ze een selectie van zijn gedichten in het Servisch vertaalde. De dood van Claus zorgde voor een groei van de internationale belangstelling voor zijn werk. Ook het Franse literaire tijdschrift *Nord'* besteedde er een heel nummer aan. In zestien bijdragen geeft het een overzicht van zijn hele oeuvre. Dat is uniek, want in het Franse taalgebied bestaat er eigenlijk geen grondige studie van Claus' werk, terwijl het daar toch ruim beschikbaar is: zevenenzeventig titels zijn in het Frans vertaald. Het Claus-nummer van *Nord'* vult dus zonder meer een lacune in.

Van 20 tot 24 april 2010 vierde de Universitas Indonesia in Depok-Jakarta de veertigste verjaardag van Studie Nederlands in Indonesië. Aandacht was er voor thema's als de multiculturele samenleving, ontwikkelingen in het onderwijs van Nederlands als vreemde taal en de Indiase cultuur. Naast een lezingenprogramma werd ook op verschillende manieren aandacht besteed aan de Nederlandstalige cultuur. Aan de Universitas Indonesia bestaat een vierjarige hoofdvakstudie Nederlandse taal- en letterkunde. Daar studeren bijna tweehonderd studenten. Daarnaast heeft de universiteit een driejarige beroepsopleiding, die voorbereidt op functies bij bedrijven en in de toeristensector.

Tot slot komen we nog even terug bij het Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds. Eind 2009 heeft dat zijn jaarlijkse vertalersprijs toegekend aan de Zweedse vertaalster Ingrid Wikén Bonde. Zij gaf van 1967 tot 2008 Nederlands aan de Universiteit van Stockholm en vertaalde een twintigtal literaire titels uit het Nederlands in het Zweeds, zoals Multatuli's *Max Havelaar*, Louis Paul Boons *De Kapellekensbaan* en Kader Abdolah's *Het huis van de moskee*. In een recent nummer van *Internationale neerlandistiek* (jg. 47, nr.3, oktober 2009), het tijdschrift van de Internationale Vereniging

voor Neerlandistiek, stelt de laureate vast dat bij het bekendmaken van de Nederlandstalige literatuur in het buitenland het zwaartepunt zich aan het verplaatsen is van de academische en literaire adviseurs naar boekenbeurzen. Uitgevers sluiten daar met collega's "ongeadviseerde contracten, vaak gebaseerd op commerciële doeleinden". Zij schetst een vrij somber beeld, waarbij vertalers het volgens haar steeds minder voor het zeggen hebben en academici steeds academischer en kortademiger worden "naargelang hun financiering afhankelijker wordt van projectsubsidie".

Het Nederlandse Literair Productie- en vertalingenfonds en het Vlaams Fonds voor de Letteren hebben hun tweejaarlijkse Prix des Phares du Nord toegekend aan Anita Concas. Dat is een prijs voor de beste Franse vertaling van een belangrijk Nederlandstalig werk. Concas kreeg die voor haar vertaling van *Het huis van de moskee* van Kader Abdolah, maar uitdrukkelijk ook voor haar gehele vertaalwerk. De prijs, die 5.000 euro bedraagt, werd op 29 januari uitgereikt in Parijs. Phares du Nord verwijst naar de naam waaronder Vlaanderen en Nederland zich in 2003 gezamenlijk presenteerden op het Salon des Livres in Parijs. Dat evenement betekende zonder twijfel een stimulans voor de Nederlandse literatuur in Franse vertaling. Vandaag zijn heel wat vertalingen van Nederlandstalige auteurs bij belangrijke Franse uitgevers verschenen. Zo kwam begin 2010 bij Le Castor Astral *La Terre promise. Flamands en Wallonië* van Pascal Verbeke uit, een vertaling door Anne-Laure Vignaux van *Arm Wallonië*. Daniel Cunin vertaalde voor uitgeverij Héloïse d'Ormesson *De engelenmaker* van Stefan Brijs. Hopelijk kent de Franse versie evenveel succes als de Engelse, want die prijkt op de longlist van de IMPAC Dublin Literary Award, een van de belangrijkste internationale prijzen voor romans.

DIRK VAN ASSCHE
